

Ochotnický kroužek

Eva Stehlíková

Lenka Zogatová. *Ochotnický kroužek*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2015. 648 s.

Lenka Zogatová, „legendární osobnost kulturního života“, jak se praví na přebalu knížky, vystudovala teorii a dějiny divadla na FF MU. Diplomovou práci „Divadlo Ochotnický kroužek v kontextu nezávislé kultury 80. let v Brně“ úspěšně obhájila 15. 1. 2007, tedy ve svých jednačtyřiceti letech, což svědčí o tom, že ke studiu se dostala z důvodů, které není třeba rozvádět, mimořádně pozdě. Větší část svého života věnovala živé kultuře – ať už jako herečka, zpěvačka, dramaturgyně nebo posléze spolupracovnice mnoha divadel a nakonec i ředitelka Českého centra v Bratislavě. Organizovala řadu kulturních akcí, které za normalizace výrazně posunovaly hranice oficiálně připouštěného, a po převratu pokračovala ve svých aktivitách, kterými obohacovala kulturní dění (např. jako jedna z prvních organizovala tuzemskou soutěž Slam poetry).

Její diplomová práce je uložena v archivu závěrečných prací Masarykovy univerzity. Tam je možno ji číst a seznámit se i s oponentským posudkem Mgr. Libora Vodičky, Ph.D., z něhož vyplývá, že jde o práci „profesionální úrovně, s logicky komponovanou strukturou kapitol a řádně podloženou odkazy na literaturu pramenné hodnoty a literaturu odbornou.“ Autorka jako přímá účastnice některých aktivit Ochotnického kroužku (dále jen OCHKR) dokázala vytěžit maximum z materiálů, které se jí podařilo shromáždit z osobních archivů někdejších členů OCHKR a jejich přízniv-

ců a souputníků. Podařilo se jí rekonstruovat genezi vzniku souboru i jednotlivých projektů OCHKR. Není sporu o tom, že tato diplomová práce byla právem hodnocena jako výborná a byla považována za první a velmi cenný krok k poznání nezávislé kultury na sklonku komunistického režimu u nás. K tomu, aby mohla být vydána, chybělo jen málo: proměnit popis projektů ve skutečnou analýzu a pojednat o specifice programu OCHKR a jeho přínosu ve srovnání s dalšími nezávislými kulturními iniciativami.

Bohužel během přípravy vydání, kterého se ujalo JAMU, Lenka Zogatová zemřela. Olbřímí svazek o 643 stranách, v nichž je utopeno 90 stran původní diplomové práce, sice nese její jméno, ale je jasné, že jej autorka v této podobě nikdy neviděla a je velmi sporné, zda koncepce díla vycházela z jejích záměrů. Práci totiž chybí ediční poznámka, která by jasně vymezila její autorský podíl. Neuvěřitelně chaotická a v pravém slova smyslu nezpracovaná publikace prostě využila hotovou diplomovou práci (rozdíly jsou minimální) a doslova ji proložila množstvím dalších textů nejrůznější provenience, takže brzy ani text Lenky Zogatové nerozpoznáme. Z dalších textů jsou nejpochoptelnější scénáře jednotlivých inscenací, které bychom rádi viděli buď ve zvláštní kapitole, nebo v příloze. „Zanořeny“ do toku výkladu porušují jeho logiku, a to tím více, že nemají ani pevné místo, ani

stejný tvar.¹ Jsou tu i další materiály více či méně svázané s tématem, jako ukázky z Almanachu divadla TAK TAK (49–58), záznamy zkoušky (146–147), návod na sestavení ohně a výbuchu Sodomy při představení *Abrahamus Patriarcha* (160–161), úřední i soukromé dopisy pojednávající stejně o povolení automobilové dopravy na zájezd souboru na Světový festival jako o reflexi nad představením (Z. A. Tichý), pozvání na zkoušku a nejruznější poznámky obsahující protichůdná tvrzení (Aleš Bergman a J. A. Pitínský o disputaci astronomů, 178). Vrcholem je 11. kapitola opusu označená jako „Medium-Fox Thriller 1985–1990“, v níž jsou bez ladu a skladu nakupeny nejruznější texty, které zřejmě zbyly a nikam se nehodily, vzpomínky, útržky vzpomínek, jakési předmluvy (k čemu?). Často ani nepoznáme, kdo je autorem. Kapitola 12 obsahuje nekomentované ukázky z interních časopisů *POKAŽDÝ JINAK* a *FURT STEJNĚ*, které údajně přinášejí originální pohled do zákulisí OCHKR.

Knihla obsahuje nesmírné množství fotografií, které nejsou dostatečně popsány – nikde nejsou identifikováni fotografové (údajně to jsou Jaroslav Prokop, Jiří

Rambousek a Aleš Zábaj), pod fotografiemi jsou uvedeny jen fotografované osoby, aniž často můžeme rozlišit, co jsou záběry z nějaké inscenace a co soukromé momentky ze života členů OCHKR a jejich přátel. Tím ztrácí fotografie zcela na ceně a je dost jedno, kolik jich je. Jak fotografie, tak doprovodné materiály, o nichž byla řeč v předchozím odstavci, dělají dojem, že prostě všichni, kdož byli požádáni, vyprázdnili všechny šuplíky a tento pel-mel byl prostě bez výběru nasypán do knihy. Za zmínku stojí i to, co si autoři (??) knihy představují pod pojmem „ohlasy v tisku“. Seskupili všechny recenze bez ohledu na to, zda se v nich skutečně pojednává o OCHKR (v některých velmi rozsáhlých textech se OCHKR týká jediná věta, občas nedokázali ani text zbavit okolí, takže se na straně 167 dozvíme i to, že Gilbert Bécaud je právě šedesátiletý), některé stránky doslova postrádají smysl (koláž z myšlenek Růženy Vackové kombinovaná úvahou U. Kurek nad *Salome* na straně 198). Autorská práva se tu evidentně neřeší,² vždyť konec konců otištěné xeroxy novinových výstřížků jsou vlastně taky jen takové obrázky...³ K tomu patří samozřejmě i zmínka o tom, že kritika se tu nenosí, jediná nekladná recenze (Zbyněk Vybíral, *Masky zla a smrti z Brněnského Večerníku*, 165) je už od Zogatové označena jako recenze, „která byla naladěna nepokrytě nepřátelsky a kritizovala jak formu, tak obsah inscenace“ (163). To i okamžitě vzedmutá vlna podpory OCHKR je dobově pochopitelná, ne-

1 Text scénáře k inscenaci *Amerika* (82–136) je z neznámých důvodů proložen 9 stránkami přeškrtného strojopisu (možná zbytků předchozí verze textu), text scénáře k inscenaci *Abrahamus patriarcha* chybí, ze strojopisného, špatně čitelného scénáře k *Salome* je tu jen několik stránek postrádajících začátek a konec (203–208), zato je tu celý text k inscenaci *Ananas* (251–322, montáž textů a výpovědí o představení vyšly v *Amatérské scéně* 1988: 12: 10–15, celý text viz též PITÍNSKÝ 1997), celý text proslulé Pitínského *Matky* (355–399, ta byla rovněž už publikována, jednak v Aura–Pontu, jednak v nakladatelství Krystal 1995, zpracována také jako rozhlasová hra v Českém rozhlasu Brno v režii J. A. Pitínského), z *Minimálního okolí mrzácího boxu* jsou tu jen strojopisné ukázky (419–446) na hranici čitelnosti, s infantilními kresbami a scénickými poznámkami.

2 Na jediném místě v knize (strana 513) čteme, že text byl převzat „s laskavým svolením autorky z deníku MF Dnes“.

3 Patrně se vůbec nepředpokládá, že novinové výstřížky bude někdo číst. Z recenze M. Havlíčkové (*Matka aneb Absurdní divadlo znovu vzkříšené: Program* 1989, č. 1, s. 32–33) je otištěna na s. 341 jen část končící navíc uprostřed slova...

zbavuje to však autory povinnosti opustit tento obranný a „fandovský“ postoj a posoudit inscenace s odstupem času také *sine ira et studio*.

Ačkoli shromážděný materiál je obrovský, je nestrukturovaný, neutříděný, neinterpretovaný. Ucelená diplomová práce Lenky Zogatové, kterou pochopitelně (jako ostatně žádnou diplomovou práci) nelze publikovat bez dalších změn a doplňků, byla nesmyslně proměněna v jakýsi soukromý almanach OCHKR. Jestliže ovšem tato publikace byla podpořena Grantovou agenturou ČR a projekt se jmenuje „Brněnská studiová divadla II. dokumentace – rekonstrukce – analýza“, musíme zkonstatovat, že výsledek nelze v žádném případě označit za uspokojivý. Vzhledem k tomu, že tu zcela chybí zasazení OCHKR do kontextu českého divadla (na světové divadlo si ani netroufám pomyslet), čtenář patrně nepochopí, proč bylo toto amatérské seskupení fungující všeho všudy pár let tak důležité, aby mu byla věnována taková efektivní, obrovská (a jistě i drahá) publika-

ce. Po debaklu s vydáním Srbova souboru *Prozření Genesisovo* (viz krutou, ale spravedlivou recenzi Vladimíra Justa v *Divadelní revui* 2016: 167–176) musíme nutně poukázat na skutečnost, že nakupení nalezených materiálů na jednu hromadu nepředstavuje žádný vědecký výkon.

Bibliografie

- JUST, Vladimír. 2016. *Prozření zamlžené ideologií* (Bořivoj Srba: *Prozření Genesisovo*. Inscenační tvorba pražských českých činoherních divadel za německé okupace a druhé světové války 1939–1945) [*Awakening Blurred With Ideology* (Bořivoj Srba: *Awakening of Genesisus*. Theatre Work of Czech Prague Drama Theatres During Nazi Occupation and the WWII 1939–1945)]. *Divadelní revue* 27 (2016): 1: 167–176.
- PITÍNSKÝ, Jan Antonín. 1997. *Ananas, Park, Pokojíček. Tři hry z doby rozvratu*. Dramatické texty sv. 3. [The Pineapple; The Park; The Small Room. Three Plays From the Era of Breakdown, vol. III]. Brno: Větrné mlýny, 1997.